

Afirmacions i negacions de Josep Carner

Jaume Subirana

La figura i l'obra literària de Josep Carner susciten un curiós fenomen reactiu de dues cares: per una banda, en general són vistes com a nuclears, com essencialment consolidats i canònics dins del «relat» de la literatura catalana contemporània; d'altra banda, amb una certa periodicitat aquesta centralitat és qüestionada per alguns i –ara Carner, ara la seva obra, o tots dos alhora; ells mateixos o com a símbols d'alguna altra cosa– s'intenta desterrar-les a la perifèria del canon establert en la nostra prou fràgil tradició literària.

Si mirem enrere, enmig d'un cor general d'afirmacions positives i fins ditiràmiques sobre el que Carner i la seva obra representen, la dissensió mai no ha deixat d'existir. Pensem, a principis de segle, en les hàbils sàtires antinoucentistes del bibliòfil Ramon Miquel i Planas o en les irades denúncies administratives d'Antoni M. Alcover arran de les lluites internes a l'Institut d'Estudis Catalans. Més tard, el 1943, a Mèxic, Ferran de Pol escrivia als *Quaderns de l'exili*¹ criticant amb contundència l'ús del castellà com a llengua de

creació per part del poeta a *Misterio de Quanaxhuata*; i uns anys més tard, el 1951, l'editorial Selecta publicava a Barcelona la famosa antologia de la poesia catalana de la primera meitat del segle xx a càrrec de Joan Triadú, en què d'alguna manera es posa entre parèntesis la importància de Carner, triat amb ulls eminentment històrics (pretèrits, doncs) i llargament depassat en consideració per Carles Riba.² Ja no fa tant, el 1996, amb motiu de la publicació de les actes d'un simposi dedicat a Carner per la Universitat Pompeu Fabra, Xavier Bru de Sala reconeixia en un llarg i polèmic article periodístic «l'extraordinari, l'únic, el certament inimitable domini de la forma que exhibia el poeta», però per preguntar-se tot seguit què n'havia fet, Carner d'aquell virtuosisme, i per acusar-lo de no tenir tema («De jove i no tan jove no va ni patir el drama de no tenir tema»)³ i deixar-lo fora de la tradició dels grans poetes europeus. Finalment, durant la primavera de l'any 2002, uns quants articulistes amb Sebastià Alzamora al capdavant⁴ han tornat a qüestionar als diaris la viabilitat del model lingüístic i literari proposat per Carner i la qualitat d'una part de la seva obra (*Nabí* és, segons Alzamora, «un nyap il·legible»).

Així, tenim una certa genealogia d'atacs a la persona i a les seves actuacions, al lloc

Jaume Subirana és escriptor, i coordina per a la UOC l'espai virtual de literatura catalana *Lletra* <www.uoc.edu/lletra>. Va editar *Carneriana. Josep Carner, vint-i-cinc anys després* (Proa, 1995) i ha escrit *Jospe Carner: l'exili del mite (1945-1970)* (Edicions 62, 2000).

El 1999 guanyà el Premi Ferran Soldevila.

de l'escriptor en el cànon català, a la seva homologabilitat internacional i al suposat model que representa per als escriptors catalans que l'hem seguit en el temps. Aquest article pretén reflexionar a partir d'algunes d'aquestes afirmacions i negacions al voltant de Josep Carner, i enunciar-ne d'altres que permetin argumentar la seva bonesa (i actualitat) com a tradició operant.

CARNER ÉS EXTRAORDINARI

No voldria recórrer, ja d'entrada, a un tòpic inqüestionat i inqüestionable: si dic que Carner és extraordinari, ho faig en el sentit etimològic del terme, vull dir estrictament que la persona, l'actuació i el conjunt de l'obra de Josep Carner surten de l'habitual, són fora de la regla més comuna, i que això ha de ser tingut en compte per a qualsevol consideració global que en fem.

És del domini públic que, encara dins del segle XIX, Carner va fer una entrada en escena fulgurant a la societat literària catalana a una edat molt precoç; que als vint anys ja tenia dues llicenciatures i que fou un dels escassos doctors de la seva generació; que a partir del 1906, amb *Els fruits saborosos*, se l'associa indissolublement al moviment cultural del moment: el Noucentisme; que als vint-i-pocs anys ja era popular com a personatge barceloní i reconegut com a poeta, i exauria les edicions dels seus llibres de versos (i als vint-i-sis era mestre en gai saber); que als vint-i-set va ingressar a la Secció Filològica de l'IEC fent costat a Pompeu Fabra i jugant un paper important en l'esforç de normativització del català; que fou l'home

de Prat de la Riba i de Cambó a *La Veu de Catalunya*; que dirigí diverses revistes i una editorial clau; que traduï Dickens, Twain, Molière i La Fontaine; que organitzà certàmens i associacions; que senyorejava a diverses penyes i tertúlies; que feia de pont cultural amb Mallorca... I tot això per parlar només de la part de la seva biografia anterior a l'ingrés a la carrera consular. És en aquest sentit que cal entendre Josep Pla quan, l'any 1924, escriu: «La gent de Catalunya que té cara i ulls saben perfectament qui és el senyor Carner. Els periodistes saben que és el primer periodista. Els poetes saben que és el primer poeta. Els prosadors saben que és el primer prosador. Els oradors saben que és el primer orador. Els conversadors saben que és el primer conversador.» Carner havia esdevingut, als anys vint, una referència inexcusable per a la cultura literària catalana. Després vindrien encara el seu periple mundial amb destins diplomàtics a tres continents, el matrimoni amb una eminent professora i crítica literària belga, l'exili a Mèxic i a Brussel·les, la participació als governs de la Generalitat i de la República a l'exili, un paper destacat a la Société Européenne de Culture, la candidatura al premi Nobel, etc. I, entremig, una seixantena de llibres publicats (i tants d'altres traduïts), dos mil articles periodístics, i una obra poètica que, esporgada i revisada, conté un miler de poemes. No em vull estendre en consideracions biogràfiques, però em sembla prou clar que pels anys que viu, per tot el que hi viu i pels papers que hi juga, Josep Carner no és (i, doncs, no pot ser considerat ni avaluat com) una figura ordinària.

De tota manera, potser valdrà la pena deixar apuntat que en l'apreciació actual

de l'obra de Carner⁵ tenim un clar problema de perspectiva i de material: quan ens hi referim no tots parlem del mateix, primer perquè no el tenim tot a l'abast,⁶ i segon perquè, en evocar-lo, cadascú imagina *el seu* Carner, sovint el que més li convé. Hi ha un primer Carner (potser fins al 1914) essencial des del punt de vista de la història de la literatura catalana, tot i que accessori mirat literàriament amb ulls actuals: molt formalista, juganer, multiforme, amb tendència al pastitx, sorneguer. Però després va guanyant terreny un Carner més formalitzat, més ambiciós, més irònic, més greu, que per al meu gust culmina amb els poemes de maduresa i de vellesa des de l'exili. Fa trampa qui redueix la seva poesia tant a un extrem com a l'altre: tot plegat és Carner, i aquesta és part de la gràcia (i la riquesa) del personatge.

PERÒ NO ÉS UNA ILLA

De l'apartat anterior se'n podria deduir que demano alguna mena d'«estat d'excepció» a l'hora de referir-nos al nostre escriptor. Res d'això. Ans al contrari: de fet, tot tenint en compte l'excepcionalitat del personatge, del que es proposa i del que va fer, em sembla essencial no perdre mai de vista, alhora, que Carner i la seva obra no són cap illa isolada enmig d'un oceà despoblat. Per llegir Carner, cal tenir present el moment en què sorgeix (i una cosa tan bàsica –però sovint obviada– com és l'estat de la llengua literària catalana quan comença a escriure i tot al llarg de la seva carrera), cal adonar-se que els seus primers referents són (i no podien ser gaire cosa més) Jacint Verdaguer, Jeroni Zanné o Torras i Bages, que els autors estrangers

els anirà coneixent a base de traduir-los sense diccionaris, i que la tradició pròpia o bé no existia o bé estava encara per «descobrir». Si es té en compte tot això, a poc a poc pren un altre sentit la dèria lingüística i neològica de Carner; com el prenen la seva fal·lera per les traduccions i els seus nombrosos viatges (que tenien a veure en tots dos casos amb la manutenció, però també clarament amb una obsessiva lluita contra l'Obvietat i el cofoisme que detecta en molts catalans), i s'entén millor la idea de Gabriel Ferrater en el sentit que d'alguna manera Carner «refa», que «intenta ser», uns quants segles de tradició literària pròpia.⁷ Que tot això té per a nosaltres un alt valor, em sembla poc discutible. La seva actualitat (en el sentit d'«usabilitat» immediata que de vegades un té la sensació que alguns comentaristes esperen) ja és més relativa. De tota manera, Frank Kermode (1990) ha advertit de la inevitable pèrdua del context històric immediat que implica la distància temporal, i de com el balanceig original d'un text entre novetat i familiaritat està condemnat a extingir-se amb el pas del temps, generant una discrepància entre el sentit original dels textos i el que nosaltres avui els atorguem que tindrà una directíssima influència en la qüestió del valor.

Partint de la base que Carner no és un fenomen càrstic aïllat i inexplicable, em sembla fonamental avançar en la possible cartografia d'altres territoris que assemblant-s'hi en algun aspecte, hi poden dialogar. Començant pel més proper, és curiós que va haver de ser Émilie Noulet, des de la distància del seu coneixement esquemàtic de la literatura catalana, qui no dubtés a situar l'escriptor en l'impuls d'una Renaixença lleument (i suggestivament)

ampliada com a concepte: «L'oeuvre de Josep Carner se situe au centre même de la renaissance de la poésie catalane. Les premières années du xxe siècle virent en effet le triomphe d'un mouvement d'émancipation dans lequel le rôle des poètes se doubla du travail patient des philologues et des archéologues [...]. C'était l'époque où, sous l'égide du symbolisme, le primat de la poésie s'affirmait dans toutes les littératures européennes; pour la Catalogne, cette restitution des plus hautes valeurs poétiques s'accompagnait d'une véritable révolution qui conférait aux matériaux poétiques une fraîcheur et une force nouvelles. Telle est l'atmosphère dans laquelle naît et s'épanouit l'oeuvre de Josep Carner» (Noulet 1963: 1-2).

Anant una mica més lluny de la nostra frontera lingüística, per entendre i explicar Carner hi ha d'altres autors i obres que també ens poden ser molt fructífers. És el cas de Juan Ramón Jiménez, poeta de referència que marxa del seu país i manté una relació difícil, des de l'exili, amb la continuïtat literària dels més joves, i que en l'exili va depurant una veu literària cada vegada més personal i més al marge dels corrents de l'època. Aquest paral·lelisme fou ja apuntat per Joan Ferraté (1994: 14) als anys cinquanta, però malauradament la suma del raquitisme de la literatura comparada a casa nostra i el tancament de bona part de la filologia catalana acadèmica han deixat la hipòtesi en només això: una pista. Com la que plantejava Gabriel Ferrater a principis dels anys setanta apuntant cap a França i, més en concret, a Charles Baudelaire. Una altra pista possible. Però Baudelaire no és l'únic autor francès de pes que ens pot ajudar a rellegir Carner ubicant-lo en nous continents no

necessàriament nostrats... Va ser Dolors Oller qui avisava anys enrere en un seminari de recerca sobre la relació especular entre la coneguda «Serenada d'hivern» carneriana (apareguda per primera vegada a *La paraula en el vent*, el 1914) i «Sérénade», inclosa als *Poèmes saturniens* de Paul Verlaine editats «à compte d'auteur» el 1866. Enllà dels quaranta anys que, cronològicament, separen la naixença d'un i altre autor, sembla evident que per a fer el salt que en la pròpia poesia representa *La paraula en el vent*, Carner llegeix a fons no només Petrarca i Ausiàs March, sinó també Baudelaire i Verlaine, i que ara com aleshores l'acosten a aquests dos darrers la musicalitat i la fusió de forma i fons (o, per dir-ho parafrasejant Dolors Oller, la consideració que el fons és en la forma). Precisament Verlaine, com Carner, continua avui essent amplament llegit tot i que fou ignorat (quan no humiliat) per les avantguardes i encara que alguns crítics el considerin, en el millor dels casos, com un cantor exquisit però fat. Jacques Borel escrivia, preguntant-se per les raons del bandejament erudit de Verlaine, uns mots que traduïts al català podrien semblar-nos cristal·linament reflexius: «nulle théorie chez lui ne préexiste au chant ni ne l'accompagne [...]; la poésie n'a pas suivi les chemins qu'il ouvrait; elle s'est orientée, non vers la mélodie continue, souffle, murmure expiré, vers la durée, mais vers le spatial, vers l'image et la métaphore, avec quelques retours au discours et à la rhétorique congédiés par Verlaine, vers l'éclatement, le discontinu; éclaté, pulvérisé, le vers lui-même, si bien que, jouant à même la prosodie, l'extraordinaire révolution de l'art verlainien est apparue plus que timide: imperceptible, bientôt déri-

soire, 'dépassée'...» (Borel 1973: 8). Verlaine, com Juan Ramón, ens pot dir coses sobre Carner, i coses més significatives que alguns dels seus connacionals.

CARNER ÉS UN CLÀSSIC

Si recorrem als manuals de literatura catalana, veurem que inequívocament Josep Carner hi apareix qualificat d'escriptor «noucentista». Em sembla que ja he insinuat la dificultat d'aplicar un sol epítet a algú amb la seva trajectòria personal i literària: si una poetessa com Emily Dickinson, per exemple, trenca qualsevol categorització possible per raó de la seva radical originalitat, Carner ho fa per l'amplitud de la seva obra i els seus registres, i pel seu dilatat període creatiu (de 1898 a 1970). Carner no es deixa atrapar tot sencer en cap de les etiquetes que sovint es fan servir per referir-s'hi: costa parlar d'ell com un tot, i alhora és massa fàcil oblidar (o obviar) tota la resta quan ens referim tan sols a una part. Si la seva longevitat i la seva prolificat acaben relativitzant la majoria d'adjectius més o menys «històrics» que li vulguem atorgar (Carner fou, de fet, successivament o en combinació, modernista, noucentista, simbolista, postsimbolista, autor de l'exili i potser encara alguna cosa més), tal vegada el millor serà circumscriure molt clarament l'adjectiu «noucentista» (útil escolarment i en sentit historicista) i escoltar altres punts de vista menys marcats temporalment i localment.

Punts de vista com ara el de, novament, Émilie Noulet, que definia així l'escriptor en la seva vellesa: «Humaniste classique et européen moderne de vaste culture, Josep Carner a souvent marié les

secrètes nuances de son inspiration personnelle aux vertus poétiques du romantisme anglais et de la Bible, de la poésie lyrique chinoise ou de certaines légendes mexicaines. Cette universalité, cependant centrée sur une langue et sur une terre, donne à la personnalité de ce grand poète un rayonnement et une sympathie qui débordent les frontières» (1963: 5). O bé punts de vista com el de la crítica Paulina Crusat: «Sensibilidad infinita para el encanto de las cosas y —siempre entre sonrisas— el acento peculiar de la melancolía del pródigo; un acento (moderadamente; no confundir) villoniano, son en Carner puntos inatacables aun por los más iconoclastas. Seguirán siendo el sólido sustento de su gracia incomparable cuando su obra haya resucitado en espíritu y forma y lo que hoy se llama moda se haya vuelto estilo» (Subirana 2000: 352). O, encara, el del diplomàtic Juan Ortega Costa, que diu que en Carner «la intuición cada vez más concreta de lo que la vida y la muerte, la ausencia y la presencia llevan en común han dado a su vez la plenitud, la serenidad patética, y, sobre todo, el valor universal» (Subirana 2000: 341). És precisament Ortega Costa qui subratlla el paral·lel entre Carner i l'estoica figura de Moisès, evocada a l'impressionant «Dedicació».

Al final del meu treball *Josep Carner: l'exili del mite (1945-1970)* intentava sintetitzar els principals motius que, a manera d'emblemes, apareixen i reapareixen per tota l'obra de maduresa i vellesa de l'escriptor: absència, fidelitat, universalitat, exigència i perdurança. Si afegim a aquest horitzó de preocupacions (i, en bona part, de realitzacions) les idees més amunt plantejades de Carner com un humanista clàssic i europeu, la seva «malenconia del prò-

dig», la seva plenitud, serenitat patètica i valor universal, i si sumem a tot plegat l'indiscutible prestigi assolit i, en paral·lel, l'ús simbòlic continuat que es va fer i es continua fent tant de l'obra com de l'autor, em sembla que podem acabar conclouent que l'epítet que més escau a hores d'ara a Josep Carner és el d'autor clàssic. Un antecessor. Però no només nostre, sinó també dels que vindran després de nosaltres a la literatura catalana.

PERÒ UN CLÀSSIC NO ÉS UN MODEL

Ara bé, aquí tornem a topar amb un dels retrets que s'ha fet darrerament a Carner: l'haver establert un model de llengua que «un parell de lleves de carnerians conspicus [...] han volgut convertir en dogma de fe, arraconant les alternatives a les golfes de les rareses».⁸ De fet, el retret no és tant a Carner com als seguidors que, suposadament, n'han fet un culte sacramental que exclou cap altra opció. Quan Miquel de Palol denuncia «un fascismo de opinión que ha convertido a ambos autores [Carner i Pla] en irrefutables modelos literarios de la lengua catalana» ho rebla avisant que «Carner es un moréasiano medievalizante a partir de quien –y de otros, pero no lo olvidemos, él era el príncipe– se instituyó el modelo marciano de catalán estándar que ante la mirada más o menos autista de historiadores y filólogos viene fracasando estrepitosamente como punto de encuentro entre lenguaje de la calle y lenguaje literario, y aun como esto último en sí».⁹ Així, Carner i la seva obra són culpables, per dir-ho d'alguna manera, d'imposar-se com a models, però sobretot *de*

no ser model·lics. La pregunta, és clar, és immediata: i per què ho haurien de ser? Des de quan un autor té l'obligació d'esdevenir model literari o model de llengua? Les indiscutibles marques del pas del temps en l'estil i en l'ús lingüístic de Josep Carner l'invaliden com a referent actual, com a clàssic?

Que Carner fos capaç de sintetitzar tradició i talent individual, classicisme i modernitat, com explica Dolors Oller (1986), el situa en la línia dels Hölderlin, Leopardi o Baudelaire... A qui se li acut retreure a Baudelaire o als seus seguidors –ni que fossin dogmàtics i feixistes– les inadequacions del francès literari actual? La negació de Carner via el «mal» (sempre indemostrat) que ha fet a la literatura catalana posterior parteix d'una curiosa presumpció complotista (un seguit de carnerians manipulen des dels llocs de poder de la cultura catalana) i d'un pressupòsit com a mínim ingenu: que els escriptors imposen res a la societat.

CARNER ÉS «FORMAL»

Sovint s'escolten o es llegeixen grans desqualificacions (o grans elogis, tant és) de l'obra d'algun autor a base de comentaris totalment abstrets ja no només de l'època o de la tradició amb què dialoga sinó dels mateixos pressupòsits compositius amb què va ser escrita. Criticar Homer per excessivament retòric, Shakespeare per políticament incorrecte o Breton per intel·ligible serien exemples de trets errats des del moment que el comentari obvia les regles de joc (i, doncs, de lectura) pròpies que cadascuna de les obres enunciades comporta. Podem caracteritzar a grans trets

l'aposta que hi ha darrere de la poesia carneriana?

A risc de sonar escolar, jo diria que la poesia de Carner respon a la suma de tres característiques essencials: en primer lloc, és una poesia que *diu coses* (que parla de coses més que d'idees, sempre a partir de motius concrets); en segon lloc, *les diu harmoniosament*, i, en tercer lloc, ho fa *des d'una actitud conciliada* amb el món, amb la vida (amb la seva circumstància). La consideració conjunta dels tres trets permet qualificar globalment Josep Carner de poeta *formal*, en el doble sentit que, per una banda, confia en el material amb què treballa, hi concentra (formalitza l'experiència amb un màxim d'objectivitat)¹⁰ tot allò que té per dir, i per l'altra acompleix allò que es proposa d'acord amb les regles escollides.

Curiosament, cadascuna d'aquestes característiques, aïllada, ha estat de vegades convertida en un retret possible: si una poesia «vol dir» coses és antiga (en el sentit d'anterior al cop d'estat avantguardista), si opta per dir-les harmoniosament és formalista, si evoca el món des d'una perspectiva pietosa¹¹ més aviat fa somriure i hom la identifica amb alguna mena de moralina. Un té de vegades la impressió que per sota de florits comentaris més i menys sofisticadament reticents, el que no es perdona a Carner és que sigui amable: la seva relació amable (en el sentit d'agraïda) amb el món, amb el que l'envolta. El retret (mai no formulat amb aquestes paraules) és relativament recent. Però sol acompanyar-ne un altre de molt més antic: costa també assimilar la riquesa de Carner, la seva excepcional habilitat lingüística i versejadora (que escandeixi i rimi sense problema i, a sobre, amb sentit), al costat

d'una relativa prolificat i de l'absència de caigudes de to. Com devia costar als seus contemporanis assimilar el seu èxit literari i social (però per aquí ens desviem cap al terreny socioliterari, important en l'anticarnerianisme, però no essencial). En qualsevol cas, afortunadament, avui Carner és un d'aquells escriptors que admeten lectures i relectures, que interessin a gent molt diversa, que es continua reeditant passat el temps, que és antologat, que dialoga de forma fructífera amb els seus descendents. Algú que se sortia de l'habitual però que no podem mirar-nos com un fenomen descontextualitzat, un clàssic (que no un model) per a la pròpia tradició des d'una opció formal de la literatura. Algú que encaixa les negacions des de l'afirmació global que la seva obra continua essent. □

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BOREL, Jacques (1973), «Préface» a Paul Verlaine, *Fêtes galantes. Romances sans paroles*. París, Gallimard.
- COMADIRA, Narcís (2002), *L'ànima dels poetes*. Barcelona, Ara Llibres.
- FERRATÉ, Joan (1994), *Papers sobre Josep Carner*. Barcelona, Empúries.
- FERRATER, Gabriel (2001), «Dues conferències inèdites sobre poesia catalana (ca. 1972)», dins D. Oller i J. Subirana (eds.), *Gabriel Ferrater, «in memoriam»*. Barcelona, Proa, pp. 11-69.
- KERMODE, Frank (1990), «El valor literario considerado a cierta distancia», dins *Historia y valor. Ensayos sobre literatura y sociedad*. Barcelona, Península, pp. 115-142. [Data original: 1988]
- NOULET, Émilie (1963), «Introduction» a Josep Carner, *L'Ébouriffé*. Traduit de l'espagnol par E. Noulet et Roger Caillols. París, Gallimard.
- OLLER, Dolors (1986), *La construcció del sentit*. Barcelona, Empúries.
- SUBIRANA, Jaume (2000), *Josép Carner: l'exili del mite (1945-1970)*. Barcelona, Edicions 62.

1. Entre d'altres coses, Ferran de Pol hi escrivia: «Avui dia, es vulgui o no es vulgui, tota mena de Prínceps –i els de la Poesia no n'estan exceptuats– són o han de ser constitucionals; és a dir, que no tenen poder per a desfer les lleis que ells mateixos, amb la màgia de la seva paraula, han ajudat a crear. La Pàtria està per damunt de tot poeta, per alt que sigui l'imperi que exerceixi», *Quaderns de l'exili*, 1 (Coyoacán, Mèxic), setembre 1943. Sobre els *Quaderns de l'exili* vegeu www.uoc.edu/lletra/revistes/quadernsdelexili/.
2. Triadú, que rectificà en part aquesta impressió el 1964, ha adduït posteriorment que en aquell moment no havia pogut tenir accés al conjunt de la producció poètica de Carner a l'exili.
3. I afegia: «Com és que havent estat dotat i havent-se preparat per sortir airós de la comparació i per molt que ens hi encaparem, Carner no mereix ser situat entre els grans poetes de la tradició europea?». Xavier Bru de Sala, «Carner i el cànon literari», *El País, Quadern*, 1-II-1996.
4. Seu era l'article que encetà una llarga cadena de rèpliques, matisacions i contrarèpliques: «Josep Carner: el Príncep a la picota», *Avui*, 18-III-2002.
5. Parlo de l'obra poètica: la teatral em sembla lateral, i el conjunt de la prosa senzillament no ha pogut ser avaluat, amb el noranta per cent del gran iceberg de l'articularisme encara pendent d'edició.
6. Hi ha molts llibres de Carner exhaurits i mai no reeditats que un lector mitjà no troba a les llibreries (i, de vegades, tampoc a les biblioteques), no en tenim edicions crítiques, queda força material encara inèdit en llibre, i valuoses fonts d'informació biogràfica per investigar... Falten encara uns quants anys (i força feina) perquè puguem jutjar amb equanimitat l'interès de cadascun dels diferents «Carners».
7. «És a dir, que en certa manera en Carner es veu una intenció molt deliberada d'agafar formes renaixentistes, formes barroques, formes sobretot del XIX francès (una de les grans influències sobre Carner és la de Baudelaire) i a donar tot això en català, diguéssim, i a donar-nos el que no tindríem sense ell de cap manera, que és una tradició.» (Ferrater 2001: 29).
8. Torno a citar l'article de Sebastià Alzamora (*Avui*, 18-III-2002).
9. Miquel de Palol, «Entre Pla y Carner», *La Vanguardia/Culturas*, 30-X-2002.
10. Tant Joan Ferraté com Gabriel Ferrater han subratllat l'estratègia objectivitzadora de la poesia de Carner.
11. En situar Carner entre els grans poetes formalitzadors del que ell anomena «l'experiència del motiu», Narcís Comadira (2000) en descriu quatre elements clau: saviesa, talent, pietat i humanitat.

CARÀCTERS

REVISTA DE LLIBRES

Núm. 22 Gener 2003

Manel Ollé «Precarietats en la recepció de la literatura catalana»

Entrevista a Ernest Folch (director d'Ara Llibres)

Joan Josep Isern «Un any sota l'influx de Verdaguer»

Jordi Puntí «Unes ulleres per veure el món»

Julià Guillaumon «Amnèsia, mentida i ficció en l'obra de Màrius Serra»

Felip Tobar «Aixetes fluïxes i racons humits»

Alfred Mondria «Harold Bloom, entre Shylock i Rosalina»

Adolf Beltran «El federalisme, en fred»

Pàgines centrals dedicades a Màrius Serra

Publicació Trimestral:

Gener · Abril · Juny · Octubre

Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana

Av. Blasco Ibáñez 32 - 46010 València Tel.: 96 386 40 90 Fax: 96 386 44 93 E-mail: Vicent.Alonso@uv.es